

REGERINGSRÄTTENS DOM

Mål nr
2707-09

meddelad i Stockholm den 18 oktober 2010

KLAGANDE

Sigtuna kommun

Ombud: AA
KommunLex AB
Box 3194
103 63 Stockholm

MOTPART

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Kammarrätten i Stockholms dom den 30 mars 2009 i mål nr 7106-08, se bilaga

SAKEN

Särskild avgift enligt socialtjänstlagen

REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Regeringsrätten beslutar, med ändring av kammarrättens dom, att Sigtna kommun ska betala en särskild avgift till staten om 200 000 kr.

YRKANDEN M.M.

Sigtuna kommun fullföljer sin talan och åberopar vad den anfört i underinstanserna. Kommunen tillägger bl.a. följande. Kommunens uppfattning är att det ökade antalet ansökningar och den därmed ökade efterfrågan inte på något sätt kunnat förutses av kommunen ens med en god planering. Ingen kommun kan

Dok.Id 96226

Postadress
Box 2293
103 17 Stockholm

Besöksadress
Wallingatan 2

Telefon
08-561 676 00
E-post: regeringsratten@dom.se

Telefax
08-561 678 20

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-12:00
13:00-16:30

Mål nr
2707-09

ha en sådan överkapacitet av t.ex. boenden som kammarrätten synes ha förutsatt i bl.a. det aktuella målet. Som anförts i underinstanserna tillkommer i Sigtuna kommuns fall att kommunen vidtagit mer än kraftfulla åtgärder för att öka antalet platser så snart ökningen och efterfrågan konstaterats vara annat än tillfällig.

Länsstyrelsen i Stockholms län har bestritt kommunens yrkanden och vidhållit sin inställning.

SKÄLEN FÖR REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Socialstyrelsen har den 1 januari 2010 övertagit länsstyrelsernas ansvar för tillsyn över socialtjänsten. Enligt övergångsbestämmelserna till lagändringen (SFS 2009:596) skulle vid ikraftträdandet bl.a. ärenden där länsstyrelsen ansökt om särskild avgift överlämnas för handläggning hos Socialstyrelsen. Socialstyrelsen är därför numera kommunens motpart i målet.

Sedan den 1 juli 2006 gäller enligt 16 kap. 6 a § socialtjänstlagen (2001:453), SoL, att en kommun som inte inom skälig tid tillhandahåller bistånd enligt 4 kap. 1 § som någon är berättigad till enligt ett beslut av socialnämnden ska åläggas att betala en särskild avgift. Enligt ikraftträdandebestämmelserna till lagändringen (SFS 2006:495) får i fråga om särskild avgift med anledning av dröjsmål med att verkställa en kommuns gynnande beslut enbart tid från och med lagens ikraftträdande beaktas vid bedömningen av om skälig tid överskridits.

Enligt 16 kap. 6 b § SoL fastställs den särskilda avgiften till lägst tio tusen kronor och högst en miljon kronor. När avgiftens storlek fastställs ska det särskilt beaktas hur lång tid dröjsmålet har pågått och hur allvarligt det i övrigt kan anses vara. Avgiften får efterges om det finns synnerliga skäl för det.

Av handlingarna i målet framgår bl.a. följande.

I.B., född 1921, kom från Helsingborg och var inte känd av Sigtuna kommun innan ansökan om särskilt boende i form av gruppboende för dementa kom in i

Mål nr
2707-09

juli 2005. Hon bodde då ensam i en lägenhet med daglig hjälp av hemtjänsten. Sedan september 2005 vistades hon på ett korttidsboende bl.a. på grund av sin demenssjukdom. I december 2005 fick hon särskilt boende i Helsingborg. Anledningen till ansökan om boende i Sigtuna var att hennes dotter bodde där. Äldre- och omsorgsnämnden i Sigtuna beviljade den 3 januari 2006 henne särskilt boende i form av gruppboende. Hon blev dock erbjuden plats först i slutet av augusti 2007 och fick tillgång till gruppboendestaden i oktober 2007. Anledningen var platsbrist.

I.B.:s ansökan om särskilt boende i Sigtuna har prövats enligt en specialregel i 2 kap. 3 § SoL i vilken anges följande. En person som önskar flytta till en annan kommun, men till följd av ålderdom, funktionshinder eller allvarlig sjukdom har ett varaktigt behov av omfattande vård- och omsorgsinsatser och därför inte kan bosätta sig där utan att inflyttningsskommunen erbjuder behövliga insatser, får hos den kommunen ansöka om sådana insatser. En sådan ansökan ska behandlas som om den enskilde vore bosatt i inflyttningsskommunen. Det förhållandet att sökandens behov är tillgodosedda i hemkommunen får inte beaktas vid prövning av en sådan ansökan.

En första fråga i målet är om Sigtuna kommun gjort sig skyldig till oskäligt dröjsmål genom att inte verkställa den insats som beviljats I.B. förrän i oktober 2007. Regeringsrätten gör i den delen följande överväganden.

Regeringsrätten har i tidigare avgöranden rörande särskild avgift enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS, framhållit vikten av att en kommun fullgör sitt ansvar inte bara för att hålla sig informerad om och tillgodose aktuella behov av insatser utan också för att planera för att tillgodose behov som kan förutses uppkomma först senare (se RÅ 2007 ref. 36 m.fl.). Ett längre tidsperspektiv är enligt Regeringsrätten härvid ofta nödvändigt, särskilt i fråga om bostäder med särskild service. En kommun som medvetet åsidosätter sin planeringsskyldighet och av sådana skäl inte kan tillgodose kända eller förutsebara behov av bostad bör inte kunna åberopa platsbrist som ursäkt. Förhållandena kan emellertid vara sådana att kommunen, trots att den uppfyllt sin

planeringsskyldighet, ställs inför oväntade behov eller inför en situation då många personer behöver bostad samtidigt. Det får i sådana fall accepteras att bostadserbjudandet dröjer något längre.

Bestämmelser om kommunens skyldighet att planera sina insatser för äldre och för människor med fysiska och psykiska funktionshinder finns även i SoL (5 kap. 6 § resp. 8 §) och motsvarande synpunkter gör sig gällande även här. En kommun bör således ha en planering för att när så erfordras kunna erbjuda äldre människor i kommunen plats i ett särskilt boende som kan tillgodose omfattande behov av vård och service. Härutöver behövs emellertid även en viss beredskap för att kunna möta oförutsedda behov. Detta gäller särskilt i fråga om kommuner som i likhet med Sigtuna har en växande befolkning med mycket in- och utflyttning. En sådan beredskap kan dock inte sträcka sig så långt att en kommun tvingas hålla tomma platser att använda vid behov. Det får därför accepteras att det kan ta något längre tid för en kommun att tillgodose ett behov av särskilt boende för en person som inte tidigare varit känd för kommunen.

Den tidsperiod som ska ligga till grund för prövningen av denna fråga är i förevarande fall från och med den tillämpliga lagregelns ikraftträdande den 1 juli 2006 och fram till dess beslutet verkställdes, dvs. ca ett år och tre månader. Även med beaktande av att I.B.:s behov inte varit känt för kommunen någon längre tid och av att kommunen samtidigt fått in många ansökningar om särskilda boenden för äldre måste denna tidsutdräkt anses oacceptabelt lång. Kommunen kan därför inte undgå att betala särskild avgift.

Vid bestämmande av avgiftens storlek bör beaktas följande.

Bestämmelsen i 2 kap. 3 § SoL ger enskilda med mycket stora hjälpbehov en rätt att under vissa förutsättningar få en ansökan om bistånd i form av bl.a. särskilt boende prövad av en annan kommun än den där han eller hon är bosatt. Vid inflyttningkommunens prövning av en sådan ansökan får hänsyn inte tas till om sökandens behov är tillgodosedda i hemkommunen. Bestämmelsen ger emellertid inte stöd för att den som sålunda beviljats en insats i en annan kommun skulle ha

Mål nr
2707-09

en mera långtgående rätt till verkställighet än kommunens egna invånare i motsvarande situation, dvs. förtur till t.ex. särskilt boende i en situation när det råder platsbrist. Vid platsbrist tvingas en kommun prioritera och därvid låta personer med akuta behov av vård eller omsorg gå före dem som befinner sig i en mindre utsatt situation. Detta kan medföra att den som redan bor i ett särskilt boende men i en annan kommun kan få vänta på plats, vilket motverkar syftet med den särskilda regeln om rätt att flytta. Det kan tilläggas att det av utformningen av 2 kap. 3 § SoL följer att den som beviljats insatser med stöd av den bestämmelsen är vid mycket dålig hälsa och ofta har uppnått en hög ålder. En lång väntetid kan omintetgöra flyttningen. Situationen kan därför inte jämföras med att personer som bor i särskilt boende i kommunen önskar byta till ett annat boende. En kommun måste göra stora ansträngningar för att verkställa beslut om insatser som beviljats med stöd av 2 kap. 3 § SoL även om det inte är fråga om förtur i egentlig mening. Sigtuna kommun har inte visat att den gjort detta.

Regeringsrätten finner på grund av det anförda att dröjsmålet om ett år och tre månader i förevarande fall varit allvarligt. Den särskilda avgiften bör vid en samlad bedömning bestämmas till 200 000 kr.

Susanne Billum

Marianne Eliason

Peter Kindlund

Henrik Jermsten

Kristina Ståhl

Ann-Charlotte Borlid
Föredragande regeringsrätts-
sekreterare

Avd. II

Föredraget 2010-09-08